

QYTETARËT PËR NDRYSHIM

KORRIK - SHTATOR 2024 // CIVICAMOBILITAS.MK

REVISTA NR.18

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

FINANCIMI SHTETËROR I ORGANIZATAVE TË SHOQËRISË CIVILE ËSHTË NJË INVESTIM

“Nuk ka progres në reformën gjithëpërfshirëse të kornizës për financimin shtetëror të organizatave të shoqërisë civile” – ky është konstatimi i vjetër - i ri i Raportit për mjedisin mundësues për vitin 2023 që u publikua muajin e kaluar. Natyrisht, ky nuk është elementi i vetëm i mjedisit mundësues, por sigurisht që është një nga ato që shpesh debatohet nga institucionet dhe organizatat e shoqërisë civile, fatkeqësisht, siç thuhet në raport, pa ndryshime.

A është një vendnumëro i këtyrë, kur bëhet fjalë për financimin e shtetit, një reflektim i mungesës së besimit të institucioneve tek organizatat e shoqërisë civile? Nëse po, atëherë përse u “kalua” Strategjia e Qeverisë për Bashkëpunimin dhe Zhvillimin e Shoqërisë Civile (2022-2024) në të cilën një nga rekomandimet është “rritja e pjesës së financimit shtetëror nga buxheti qendror dhe nga buxhetet e njësive të vetëqeverisjes lokale, me qëllim që deri në vitin 2024 të arrijnë pjesëmarrje prej 30% (rreth 2 miliardë denarë) në të hyrat e përgjithshme të organizatave të shoqërisë civile?

Disa vite më parë, në një nga konferencat e organizuara nga MCMS me përfaqësues të Qeverisë, ish-ministri i Administratës Publike dhe Zëvendëskryetari i Qeverisë së Republikës së Sllovenisë (2014-2018), Boris Koprivnikar, duke ndarë modelin slloven të financimit shtetëror, iu përgjigj një prej pyetjeve më të zakonshme dhe ndoshta më të vështira: pse duhet të financohen organizatat e shoqërisë civile nga buxheti i shtetit? “Organizatat rrisin kontributin social, mbështesin shërbimet publike dhe janë korrigjuese të vendimeve politike. Kjo do të thotë se financimi nuk perceptohet si donacion, por si pagesë për shërbimet e mira të ofruara nga OQ”, tha Koprivnikar.

Ndoshta për shkak të këtij qëndrimi, kolegët nga sektori i shoqërisë civile në Slloveni kanë marrë 539.3 milionë euro fonde publike në vitin 2022. Nga këto, 513.22 milionë euro janë marrë nga përfituesit e buxhetit direkt dhe indirekt (ministritë, komunat, Drejtoria financiare e RS, agjencitë publike dhe institutet). Në vitin 2022, 53.86% e të gjitha

OJQ-ve aktive në Slloveni morën fonde publike (në atë vit, Sllovenia kishte mbi 27,000 organizata të shoqërisë civile). Të ardhurat totale të organizatave të shoqërisë civile në atë vit ishin mbi një miliard euro, që do të thotë se financimi shtetëror ishte pak më shumë se 51%.

Për dallim prej tyre, organizatat e shoqërisë civile në Maqedoninë e Veriut mund të llogarisin në rreth 10.3 milionë euro nga buxheti qendror dhe komunal në vitin 2023. Të ardhurat totale të organizatave të shoqërisë civile në vitin 2023 janë 147.6 milionë euro, pra pjesa e financimit shtetëror është 6.7%.

Do të ishte mjaft e vlefshme të theksohet se Sllovenia është një vend më i pasur dhe për këtë arsye mund të përballojë të ndajë më shumë fonde për organizatat e shoqërisë civile, por le ta objektivizojmë edhe këtë krahasim: mbështetja shtetërore për organizatat e shoqërisë civile në vitin 2022 në Slloveni arriti në 3.5% nga buxheti i vendit, në Maqedoninë e Veriut, në vitin 2023, kjo mbështetje ishte pothuajse 0.2% nga buxheti.

Nga ana financiare, aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile në vend synojnë përmirësimin e jetës së qytetarëve, pavarësisht nëse bëhet fjalë për edukimin informal, ndërgjegjësimin, mbështetjen e grupeve vulnerabël, forcimin e demokracisë etj. Në këtë kuptim, institucionet dhe organizatat e shoqërisë civile përpiqen për të njëjtin qëllim. Sa kohë më shumë do të duhet për të kuptuar se investimi në sektorin civil është një investim, jo vetëm shpenzim parash?

Ju uroj lexim të këndshëm

Gonce Jakovleska

Koordinator kombëtar i

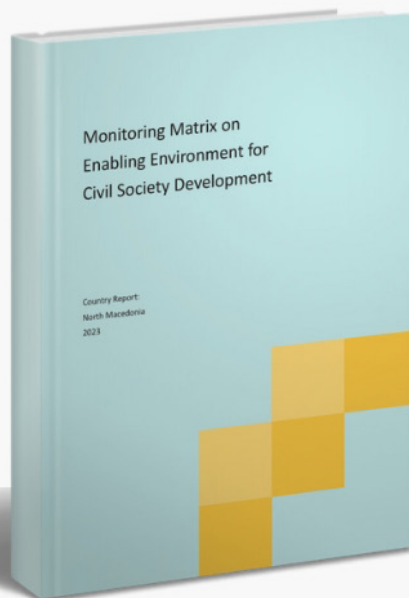
Civika mobilitas për IKO

Falënderojmë: Qendrën për Aktivizëm Rinor KRIK, Qendrën për Ndryshimet Klimatike (QNK), Qendrën e hulumtimit dhe Analizës NOVUS, Rrjetin Kombëtar Kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje, Pro Lokal, Asociacionin për Iniciativa Demokratike - ADI, Platformën për Gazetari Hulumtuese dhe Analizë – PINA, Koalicionin Margjinat, Institutin Ballkanik për Bashkëpunim Rajonal - BIRS, HERA – Asociacionin për Edukim Shëndetësor dhe Hulumtim, Koalicionin Rural, Institutin për Studime të Komunikimit (ISK), Komitetin e Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, Shoqatën Konekt, Shoqatën “Barazia”, Pakomak – Shoqëria për Menaxhimin e Paketimeve dhe Mbetjeve të Paketimit për mbështetje dhe akses në informacion në përgatitjen e teksteve për këtë numër.

Arkivi i fotove: MCMS, Civika mobilitas, QAR KRIK, Pro Lokal, PINA, Koalicioni Rural, Pakomak, Eko Logik, ADI, IKS, NOVUS, HERA, Ikualiti, Qendra për Ndryshimet Klimatike (QNK), BIRS, Koalicioni Margjinat dhe Konekt.

TEMA
**MJEDISI
MUNDËSUES**

Mjedisi mundësues, sfidat e mëdha – është publikuar Raporti i ri MCMS për vitin 2023

ИЗВЕШТАЈ ЗА ОВОЗМОЖУВАЧКАТА ОКОЛИНА ЗА РАЗВОЈ НА ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ЗА 2023 ГОДИНА

2024

Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar ka 11 vjet që përgatit dhe publikon Raportin për mjedis mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile. E fundit, e publikuar së fundmi, i referohet situatës në vitin 2023. Ai analizon mjedisin mundësues për organizatat e shoqërisë civile me fokus në garantitë themelore ligjore të lirive, analizon kornizën për qëndrueshmërinë financiare dhe qëndrueshmërinë e OQ dhe marrëdhëniet ndërmjet Qeverisë dhe organizatave qytetare.

Bazuar në gjetjet, me raportin theksohet se organizatat qytetare në Maqedoninë e Veriut vazhdojnë të punojnë në një mjedis të favorshëm, por ka fusha ku nevojitet përmirësim. Liria e organizimit është e garantuar për të gjithë në legjislacion dhe zbatohet në praktikë pa kufizime.

Fatkeqësisht, në vitin e analizuar nuk ka pasur progres në reformën gjithëpërfshirëse të kornizës për financimin shtetëror të OQ. Financimi shtetëror vazhdon të jetë një burim pothuajse i panjohur i të ardhurave për OQ dhe arrin në vetëm 3% të ardhurave totale të organizatave, ose në terma absolutë, rreth pesë milionë euro.

Analiza tregon se edhe ai pak financim është në dispozicion vetëm për një numër të kufizuar organizatash. Tani dhe në të ardhmen, mungesa e fondeve në dispozicion është një sfidë serioze për OQ.

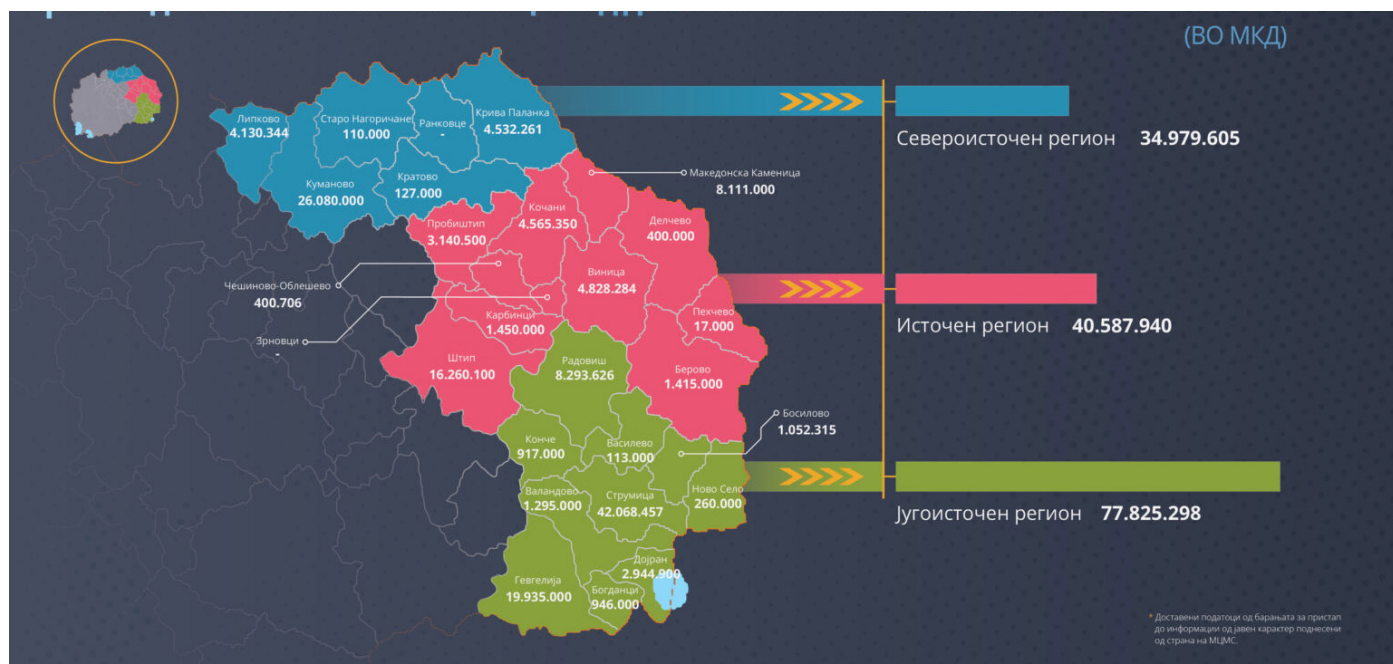
Nuk ka progres në lidhje me Ligjin për donacione dhe sponsorizime në veprimtaritë publike, përkundër planeve fillestare për përditësimin e këtij ligji në bashkëpunim me OQ. Edhe pse në Ministrinë e Drejtësisë ka një grup pune aktiv të dedikuar për këtë punë, nuk ka pasur progres të dukshëm gjatë vitit.

Bojkoti nga anëtarët e Këshillit vazhdon të jetë në fuqi dhe konfirmon dështimin e autoriteteve për të rivendosur fondet standarde për fondet shtetërore në programin vjetor për bashkëpunim me sektorin civil. Kjo nxjerr në pah sfidat në ruajtjen e bashkëpunimit efektiv ndërmjet qeverisë dhe shoqërisë civile dhe thekson nevojën për përmirësime në mekanizmat mbështetës të OQ. Një nga sfidat kryesore është sigurisht që institucionet nuk i shohin organizatat e shoqërisë civile si një partner real dhe nuk i përfshijnë ato sa duhet në proceset vendimmarrëse.

Të gjitha gjetjet i gjeni në Raportin e publikuar mbi Matricën për monitorimin e mjedisit mundësues për zhvillimin e shoqërisë civile.

Përgatitja e këtij Raporti është pjesë e projektit “Ballkani Perëndimor për zhvillimin e shoqërisë civile” i mbështetur nga Agjencia Suedeze për Bashkëpunim Ndërkombëtar për Zhvillim, Sida përmes Qendrës Rajonale për Zhvillimin e Shoqërisë Civile.

Financimi i organizatave të shoqërisë civile nga buxhetet komunale më së shumti është i fokusuar në shoqatat sportive

Në vitin 2023 të hyrat e organizatave të shoqërisë civile nga buxhetet e komunave kanë qenë 290.577.941 denarë, përkatësisht rreth 4,7 milionë euro. Këtë e ka treguar analiza e Qendrës Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar, e bërë në bazë të informatave të marra nga 78 komuna dhe Qyteti i Shkupit. Të dhënat janë mbledhur përmes kërkesave për qasje në informacione publike që janë dërguar në të gjitha 80 komunat dhe Qytetin e Shkupit. Atyre iu kërkuar të informojnë për shumën e mjeteve të paguara nga zëri i buxhetit 463 – transfera në organizata joqeveritare dhe/ose nga një zë tjetër buxhetor për vitin 2023. Nga Komuna e Ohrit dhe Dollnenit nuk ka pasur përgjigje.

Sipas të dhënave të marra, komunat e rajonit juglindor kanë ndarë më së shumti mjete për organizatat e shoqërisë civile. Përkatësisht, komunat (Bogdanci,

Bosillovë, Vallandovë, Vasilevë, Dojran, Konçe, Novosellë, Radovish, Strumicë dhe Gjevgjeli) për aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile kanë ndarë 88.825.290 denarë. Më së shumti mjete nga ky rajon janë ndarë nga Komuna e Strumicës (42.068.457 denarë), ndërsa më së paku nga Komuna e Novosellës (260.000 denarë). Nga gjithsej mjetet e ndara nga Komuna e Strumicës, rreth 11,9 milionë denarë janë ndarë për shoqatat dhe organizatat sportive, ndërsa rreth 15 milionë denarë janë për shoqatat e veprimtarisë muzikore dhe kinematografike.

Komunat e rajonit lindor (Berovë, Vinicë, Dellçevë, Zërnovci, Karbinci, Koçanë, Makedonska Kamenicë, Pehçevë, Probishtip, Çeshinovë-Obleshevë dhe Shtip) ndanë 40.587.940 denarë për realizimin e aktiviteteve të organizatave të shoqërisë civile. Komuna e Shtipit realizoi mbështetjen më të madhe financiare për organizatat e

shoqërisë civile në shumë prej 16.260.100 denarë, prej të cilave rreth 14 milionë denarë janë për shoqata dhe organizata sportive. Më pak mjete nga ky rajon ka ndarë Komuna e Pehçevës (17.000 denarë), ndërsa Komuna e Zërnovcit ka raportuar se nuk ka ndarë mjete për organizatat e shoqërisë civile.

Komunat nga rajoni verilindor (Kratovë, Kriva Pallankë, Kumanovë, Likovë, Rankovcë dhe Nagoriçan i Vjetër) kanë arritur të ndajnë 34.979.605 denarë për aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile. Komuna e Kumanovës nga buxheti i saj për vitin 2023 ka ndarë 26.080.000 denarë, prej të cilave 19,5 milionë denarë janë për aktivitete që kanë të bëjnë me shoqatat dhe organizatat sportive. Më pak mjete nga ky rajon ka ndarë Komuna e Nagoriçanit të Vjetër (110.000 denarë).

Komunat në rajonin e Vardarit kanë ndarë 49.374.060 denarë për aktivitetet e organizatave qytetare, me çka rajoni është i dyti për nga shuma e mjeteve të ndara. Nga nëntë komunat që përbëjnë rajonin e Vardarit (Veles, Gradsko, Demir Kapi, Kavadar, Llozovë, Negotinë, Rosoman, Sveti Nikollë dhe Çashkë), Komuna e Kavadarit ka ndarë më së shumti mjete për organizatat e shoqërisë civile, 34,382,700, ndërsa Komuna e Llozovës më së paku (180.000 denarë). Nga gjithsej mjetet e ndara nga Komuna e Kavadarit, rreth 30 milionë denarë janë ndarë për shoqatat dhe organizatat sportive. Komuna e Rosomanit raportoi se nuk ka ndarë mjete për organizatat e shoqërisë civile.

Rajoni i Shkupit (Aerodrom, Haraçinë, Butel, Gazi Babë, Gjorçe Petrov, Zelenikovë, Ilinden, Karposh, Kisella Vodë, Petrovec, Saraj, Shkup, Sopishtë, Studeniçan, Qendër, Çair, Çuçer-Sandevë dhe Shuto Orizari) është në vendin e tretë pas mjeteve të ndara për organizatat e shoqërisë civile (41.979.517 denarë). Komuna Qendër ka ndarë më së shumti mjete për organizata qytetare në shumë prej 15.210.000 denarë, prej të cilave 11,6 milionë denarë janë për shoqata dhe organizata sportive. Komuna e Studeniçanit ka ndarë

më së paku mjete për shoqatat qytetare (35.938 denarë). Komunat Kisella Vodë, Petrovec, Sopishtë, Çair, Shuto Orizari janë përgjigjur se në vitin 2023 nuk kanë ndarë mjete për organizatat e shoqërisë civile. Situata është e njëjtë edhe me Qytetin e Shkupit, nga ku na informuan se vitin e kaluar nuk kanë siguruar mjete për të mbështetur aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile.

Komunat në rajonin e Pellagonisë (Manastiri, Demir Hisar, Dollneni, Krivogastani, Krusheva, Mogilla, Novaci, Prilep dhe Resnjë) kanë arritur të ndajnë 24.619.793 denarë për aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile. Më së shumti mjete i ka ndarë Komuna e Novacit 9.979.516 denarë, prej të cilave rreth 9 milionë për shoqata dhe organizata sportive. Nga ky rajon më së paku mjete ndau Komuna e Krivogastanit (161.000 denarë).

Komunat në rajonin e Pollogut (Bogovinë, Bërvenicë, Vrapçishtë, Gostivar, Zhelinë, Jegunovcë, Mavrovë dhe Rostushë, Tearcë dhe Tetovë) vitin e kaluar kanë arritur të ndajnë 12.175.728 denarë për aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile. Më së shumti mjete ka ndarë Komuna e Tetovës, 5.164.500 denarë, ndërsa më së paku Komuna e Jegunovcës (73.600 denarë). Dhe në këtë rajon, organizatat që merren me aktivitete sportive dhe kulturore morën më së shumti mjete.

Sipas të dhënave të marra, komunat në rajonin jugperëndimor kanë ndarë më së paku mjete për aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile (9.036.000 denarë). Të dhënat për këtë rajon janë të paplota sepse Komuna e Ohrit nuk ka dhënë përgjigje për informatat e kërkuara, ndonëse ka ndarë një shumë të konsiderueshme nga pika 463 e buxhetit – transfere për organizatat joqeveritare. Nga ky rajon më së shumti mjete ndanë Komuna e Kërçovës, 4.595.000 denarë, ndërsa Komuna e Qendrës Zhupë (73.600 denarë).

Trendi në rritje i padive SLAPP në Maqedoninë e Veriut: Si të mbrohemi?

Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCMS) ka publikuar një raport të ri mbi paditë strategjike kundër pjesëmarrjes publike (SLAPP) në Maqedoninë e Veriut. Raporti, i titulluar **“Nga heshtja në pushtet: Një përgjigje rajonale ndaj SLAPP në Ballkanin Perëndimor”**, zbulon një prirje shqetësuese të rritjes së këtyre padive që përdoren për të frikësuar gazetarët dhe aktivistët.

Paditë strategjike kundër pjesëmarrjes publike (SLAPPs) janë rritur ndjeshëm në Ballkanin Perëndimor, me Maqedoninë e Veriut që është ndër dhjetë vendet e para evropiane me raste të tilla.

Mënyra më e thjeshtë për të përshkruar SLAPP-të është si një dramë në sallën e gjyqit, ku paditësit e fuqishëm – subjekte private, institucione qeveritare apo individë me ndikim – përplasen me aktivistë, gazetarë, përfaqësues të shoqërisë civile dhe qytetarë të thjeshtë që i kanë kritikuar.

Sistemi i mbyllur gjyqësor (siç quhet në vlerësimet perëndimore të gjyqësorit maqedonas) në Republikën e Maqedonisë së Veriut krijon kushte të favorshme për zbatimin dhe procedimin e procedurave gjyqësore që synojnë gazetarët dhe aktivistët dhe mbyt lirinë e fjalës dhe gazetarinë hulumtuese. Të fuqishmit në këto kushte të gjyqësorit maqedonas kanë hapësirë të shpikin mënyra për të sulmuar të gjithë ata që i përmendin në rubrikat apo hulumtimet e tyre. Prandaj, ekziston nevoja për të rekomanduar krijimin e një departamenti të veçantë për të trajtuar rastet SLAPP me gjyqtarë dhe staf të trajnuar mirë që mund t'i përgjigjen sfidave të SLAPP.

SLAPP nuk ka qenë masë dhe mjet i rregullt për heshtje dhe presion në të kaluarën, por nëse marrim parasysh zhvillimet e fundit në gjyqësorin maqedonas dhe vendimet ndaj gazetarëve të Laboratorit të Gazetarisë Hulumtuese (IRL), kutia e Pandorës është hapur dhe po krijohet një precedent i rëndë kundër fjalës dhe kërkimit të lirë kundër personave të fuqishëm.

Në vijim, ne theksojmë disa gjetje kryesore nga raporti:

- Maqedonia e Veriut ka 0.29 raste SLAPP për 100,000 banorë, që e vendos atë në grupin e 10 vendeve me shkallën më të lartë në Evropë.
- Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë (SHGM), në hulumtimin dhe analizën e rasteve gjyqësore kundër gazetarëve dhe aktivistëve, ka vërejtur dy herë më shumë padi për fyerje dhe shpifje në vitin 2022 (54 padi) krahasuar me vitin 2021 (20 padi).
- Objektivat më të zakonshëm të padive SLAPP janë gazetarët, organet e mediave, redaktorët, aktivistët dhe OJQ-të.

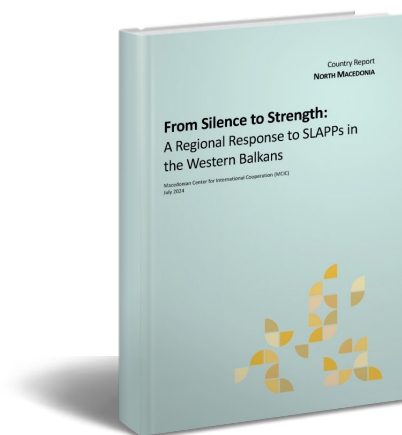
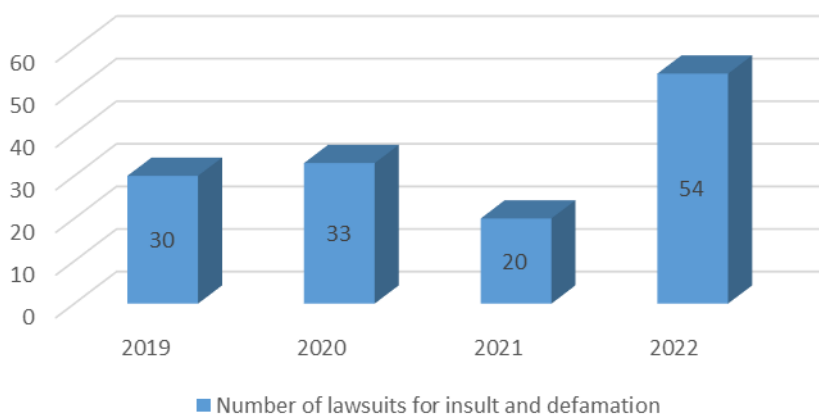
Korniza ligjore aktuale janë të pamjaftueshme për mbrojtjen në kohë dhe efikase nga SLAPP. SLAPP shfrytëzon sistemet ekzistuese ligjore, duke çuar në auto censurë dhe ftohje të diskursit publik.

Raporti thekson se nuk ekziston një rregullore e veçantë kundër SLAPP në Maqedoninë e Veriut, e cila i lë të pandehurit pa mbrojtje adekuate dhe kërkon mbështetje më të madhe për viktimat e SLAPP, duke përfshirë ndihmën juridike dhe financiare, si dhe mbështetje psikologjike. Ai gjithashtu thekson nevojën për transparencë më të madhe dhe futjen e një regjistri publik të rasteve SLAPP.

Përpjekjet gjithëpërfshirëse të përshkruara në këtë raport nga BCSDN dhe organizatat anëtare të saj janë hapa kyç drejt fuqizimit të palëve të interesuara në Ballkanin Perëndimor për të njohur dhe rezistuar ndaj përpjekjeve për të heshtur mospajtimin dhe për të kufizuar angazhimin qytetar.

Ky punim është prodhuar me mbështetjen e Agjencisë Suedeze për Bashkëpunim Ndërkombëtar për Zhvillim (Sida).

Number of lawsuits for insult and defamation

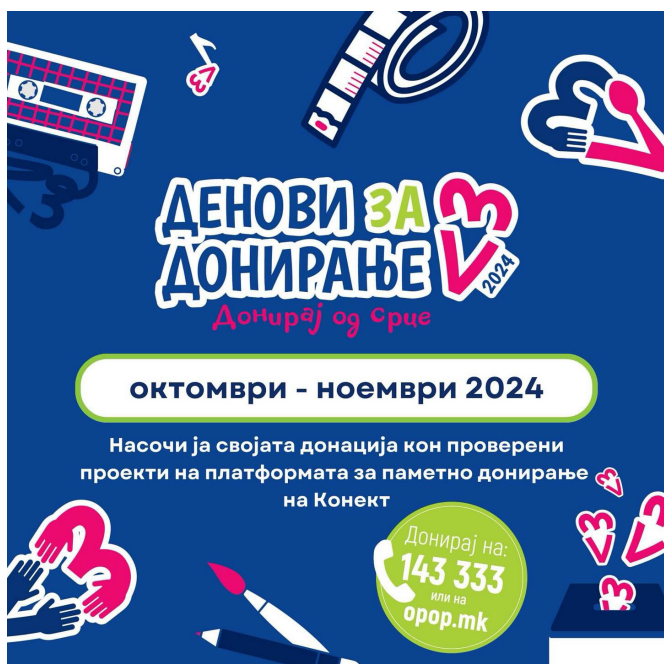

Bashkojuni fushatës “Ditët e dhurimit” 2024!

Konekt e nisi fushatën “Ditët e dhurimit”, e cila synon të lidhë nismat bamirëse në të gjithë vendin me donatorët individualë dhe të korporatave për të arritur së bashku ndryshimet që duan të shohin në komunitetet e tyre. Filantropia dhe dhurimi i bashkuar kanë një fuqi të tillë.

Çfarë janë “Ditët e dhurimit”?

“Ditët e dhurimit” është një fushatë që ngadalë por me siguri po shndërrohet në një festë tradicionale të filantropisë, që synon zhvillimin e qëndrueshëm. Gjatë këtyre ditëve, qytetarët, familjet dhe kompanitë do të përjetojnë gëzimin e donacionit të përbashkët duke mbështetur iniciativat e organizatave dhe grupeve qytetare. Me këtë fushatë, Konekt po krijon një lëvizje që nuk do të presë zgjidhje për problemet nga të tjerët, por

do t'i marrë ato në duart e veta. Këtë vit, fushata “Ditët e dhurimit” është planifikuar të fillojë më 12 tetor dhe një sërë aktivitete do të realizohen deri në fund të muajit nëntor. “Ne do t'i promovojmë dhe mbështesim aktivitetet tuaja për mbledhjen e donacioneve dhe do të krijojmë një fond të veçantë për tema me interes për donatorët për të cilat Konekt do të kryejë aktivitete”, theksuan nga Konekt.

Si të përfshihen?

Organizatrat qytetare (shoqatat dhe fondacionet), ndërmarrjet sociale, iniciativat civile dhe grupet e komunitetit (formale dhe joformale) dhe krijimi i fondeve për mbështetjen e tyre janë në fokus të fushatës. Konekt ju fton të planifikoni dhe zbatoni aktivitetet tuaja për mbledhjen e fondeve dhe të përdorni ditët e dhurimit për t'ju ndihmuar të mblidhni sa më shumë donacione për iniciativat tuaja. Ju vendosni nëse do të jetë një ngjarje e veçantë, një festë dhurimi në natyrë, një lëvizje vullnetare, një fushatë në internet apo diçka unike për ju.

“Jemi këtu për t'ju mbështetur për më shumë donacione dhe për të bërë punë që janë shembull i mirë për të tjerët”, theksohej në thirrjen për organizatat dhe grupet civile nga Konekt.

Të interesuarit, duke plotësuar një **pyetësor të thjeshtë** ku do të tregojnë për idenë e tyre për mbledhjen e donacioneve do të mund të bëhet pjesë e “Ditëve të dhurimit”.

Ngjarja organizohet në kuadër të projektit të USAID-it “Partneritete për donacion”, i zbatuar nga Shoqata Konekt, në partneritet me Qendrën Evropiane për të Drejtën Jofitimprurëse, Odën Ekonomike të Maqedonisë Veri-Perëndimore dhe Indigo.

KRIK organizoi një tjetër kamp veror gjithëpërfshirës të suksesshëm

Qendra për Aktivizëm Rinor - KRIK, organizoi një kamp veror gjithëpërfshirës, duke u mundësuar të rinjve me aftësi të kufizuara të krijojnë miqësi të reja me bashkëmoshatarët e tyre. Kampi veror i cili u zhvillua nga data 10 deri më 14 gusht në Kampin e Skautëve në Ohër, ofroi një përvojë unike, plot aventura aktive, mësim dhe argëtim.

Pjesëmarrësit u socializuan, mësuuan spanjisht përmes lojërave interaktive dhe u angazhuan në lojëra me ujë dhe kajak. Organizatorët janë kujdesur që të krijojnë një atmosferë gjithëpërfshirëse, duke ftuar të gjithë personat, me dhe pa aftësi të kufizuara, të marrin pjesë në aktivitete të ndryshme. “Në mëngjes bënim joga dhe ushtrime shtrirjeje, dhe në mbrëmje luanim basketboll, kërcenim, kënduam dhe shikonim një film nën qiellin e hapur”, ndanë pjesëmarrësit.

KRIK shprehu mirënjohje për Ambasadën e Mbretërisë së Spanjës në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe E.T. Ambasadorin Hoze Luis Lozano Garsia për mbështetjen e singertë të nismës “Ne bëjmë pushime”. “Me ndihmën e donacionit të tyre, jo vetëm ia arritëm qëllimit, por siguroam një pushim të paharrueshëm për të gjithë”, theksuan organizatorët.

Në të njëjtën kohë, KRIK falënderoi Bankën Komerciale AD Shkup për mbështetjen e dhënë. “Ata na ndihmuan t’i afrohem qëllimit tonë - të ofrojmë pushime për të gjithë!”

Kampet verore gjithëpërfshirëse për të rinjtë nuk ishin vetëm të plotësuara me argëtim, por gjithashtu krijuan lidhje dhe mundësi të reja për të gjithë pjesëmarrësit. “Falënderojmë të gjithë pjesëmarrësit, fasilitatorët, kujdestarët dhe donatorët që e bënë këtë verë të paharrueshme për të gjithë ne”, shtoi KRIK.

Kampet vazhdojnë të jenë një shembull i gjithë përfshirjes dhe bashkimit, duke frymëzuar komunitetin për ndryshime pozitive.

Hallkbank dhuroi për Fondin Intervenues të Grave

Ф С Ц
ФУСТАНИ СО ЏЕБОВИ

118.600 денари
донација за Интервентен женски фонд

Интервентен Женски Фонд
Национална мрежа
против насилство врз
мажете и семејното
насилство
HALKBANK
mastercard

Hallkbank, për të dytin vit radhazi, ka bërë një donacion mbresëlënës prej 118.600 denarë për Fondin Intervenues të Grave, me qëllim që të ndihmojë në forcimin e pavarësisë së grave. Këto fonde u mbledhën përmes ekspozitës së shitjeve dhe iniciativës online “Fustanet me xhepa 2.0”, e cila u zhvillua në botimin digjital të revistës Portret.

Mbështetja është për gratë që janë përballur me një lloj dhune në familje apo dhunë ndaj grave. Donacione, përmes shitjes së krijimeve, erdhën nga dizajneret e njohura maqedonase Jovana Filipović, Irina Tosheva dhe Natalija Terzia, si dhe nga dizajneri Marjan Bebekoski.

“Siç e kemi paralajmëruar edhe vitin e kaluar, po vazhdojmë edhe këtë vit, në vazhdimësi dhe me përkushtim të ofrojmë mbështetje për të gjitha gratë që kanë nevojë për ndihmë. Faleminderit nga zemra të gjithëve që gjetën kohë dhe para për t’u përfshirë në fushatën e re bamirëse të Fustaneve me xhepa, përmes së cilës së bashku kontribuojmë me mbështetje financiare për ata që kanë më shumë nevojë. Ky donacion është një tjetër fitore e vogël në luftën tonë për të rritur lirinë financiare, arsimimin dhe fuqinë e grave në vend”, tha Maja Naumovska Saveska, drejtoreshë për komunikimeve dhe marketing korporativ në Hallkbank.

Fondi financohet ekskluzivisht nëpërmjet donacioneve nga personat fizikë dhe juridikë, të cilët do ta kuptojnë rëndësinë e tij. Ne i jemi veçanërisht mirënjohës Hallkbank për njohjen e rëndësisë thelbësore të kësaj ndihme për gratë që përballen me dhunë edhe këtë vit. Ky është viti i dytë që e marrim mbështetjen e tyre, të cilën ne na mundëson të vazhdojmë me sukses misionin tonë – duke ofruar ndihmë dhe mbështetje të plotë për gratë dhe fëmijët viktimë të dhunës në familje.

Partneriteti me Hallkbank është i një rëndësie vendimtare për ne, pasi na lejon jo vetëm të vazhdojmë, por edhe të zgjerojmë aktivitetet tona, duke garantuar stabilitet afatgjatë dhe siguri më të madhe për më të cenuarit. Falë këtij bashkëpunimi, gratë kanë një shans për një fillim të ri dhe një të ardhme më të mirë”, theksoi ajo.

Ky donacion i përmbyll aktivitetet e Hallkbank që janë pjesë e platformës “Fustanet me xhepa 2.0” për këtë vit, e cila nxjerr në pah rëndësinë e pavarësisë së grave dhe barazisë financiare.

“HENDEK” mes programeve universitare dhe tregut të punës

Ndryshimet e rëndësishme në tregun e punës, të nxitura nga zhvillimi i shpejtë teknologjik, krijojnë sfida për programet e arsimit universitar. Ekspertët theksojnë se përafrimi i programeve të studimit me nevojat dinamike të tregut është thelbësor për produktivitetin e maturantëve.

Akademiku Abdylmenaf Bexheti, rektor i Universitetit të Evropës Juglindore (UEJL), thekson se liria akademike luan një rol kyç në përshtatjen e programeve. “Duhet të përcaktohet që paraprakisht nuk mund të standardizohet më shumë se 50 për qind e kurrikulave. Pjesa tjetër duhet t’i lihet vetë universitetit, lirisë së tij akademike”, thotë Bexheti. Sipas tij, ngurtësia aktuale e kurrikulave nuk lejon përshtatje efikase ndaj ndryshimeve të nevojave të tregut, gjë që mund të çojë në diploma që nuk vlejnë në praktikë.

Rектори i Universitetit të Tetovës (UT), Jusuf Zeneli, thekson se nevojitet një përfshirje më e madhe e aspektit praktik në arsim. Ai sugjeron që studentët të marrin pjesë aktive në projekte dhe bashkëpunime me subjektet ekonomike, për të pasur një ide reale për nevojat e industrisë. Kjo jo vetëm që do t’u mundësojë studentëve të fitojnë aftësi praktike, por gjithashtu do të ndihmojë kompanitë të njohin aftësitë e tyre.

Në përgjithësi, ekspertët vlerësojnë se ekuilibri mes aspektit teorik dhe praktikës në disa programe studimi mund të krijojë parakushte shumë më të favorshme për përshtatjen me tregun e punës.

Sipas tyre, përafrimi efektiv i arsimit me tregun e punës nënkupton monitorim të vazhdueshëm të ndryshimeve dhe nevojave të reja.

Sipas kryetarit të Forumit për Politika të Arsyeshme (FPA), Gordan Georgiev, ai thotë se duhet të ekzistojë një organ

që do të monitorojë dinamikën e tregut të punës. Ky organ, sipas tij, duhet të jetë profesional, jopartiak, në të cilin partia, ministri dhe kushdo tjetër nuk do të kenë ndikim si organ qeverisës.

“Ky organ duhet të monitorojë këto variacione në tregun e punës dhe të jetë në gjendje të vlerësojë në një periudhë afatshkurtër, nga dy deri në dhjetë vjet, se kur duhet të zbatohen ato reforma arsimore. Për të vlerësuar se ku janë mangësitë. Për shembull, Sllovenia e bën atë në mënyrë të përsosur. Unë dot t’ju tregoj një shembull. Sllovenia prodhon 16 deri në 20 stomatologë në vit, në nivel diplome, dhe Maqedonia ka mbi 200 në vit. Pra, Sllovenia ka vlerësuar se aq shumë i duhet në vit për të mos mbingarkuar tregun. Maqedonia nuk e ka bërë atë vlerësim dhe vetëm krijon diploma, krijon stomatologë, të cilët pastaj mbeten të humbur në tregun e punës, hapin ordinanca private dhe nuk mund të prodhojnë cilësi”, thotë Georgiev.

Kjo lloj analize, sipas Georgiev, është thelbësore për të parë se cili është deficitin në disa fusha, dhe jo për të “prodhuar diploma” me çdo kusht, të cilat nuk përputhen me tregun e punës.

Lexoni të gjithë tekstin [këtu](#).

Teksti është zhvilluar në kuadër të projektit “Avokimi për zhvillim gjithëpërfshirës”, i mbështetur financiarisht nga Qeveria e Zvicrës përmes programit [Civica mobilitas](#).

Fatkeqësitë natyrore nuk mund të parandalohen, por ne bëjmë pak për të parandaluar pasojat

Fatkeqësitë natyrore, si zjarret, përmbytjet, rrëshqitjet e dheut dhe tërmetet, përbëjnë një kërcënim serioz për vendin tonë. Edhe pse ne nuk mund t’i shmangim këto ngjarje, duhet të punojmë për të zvogëluar pasojat e tyre. Sipas profesorit Ivica Milevski nga Instituti i Gjeografisë në Fakultetin e Shkencës dhe Matematikës (FSHM), vetë dukuria mund të mos jetë e parandalueshme, por pasojat e ngjarjeve katastrofike mund të parandalohen deri diku.

Ai thekson rëndësinë e mbajtjes së pastër të kanaleve kulluese, ndërtimit të kujdesshëm të rrugëve dhe objekteve në zonat me rrezik.

Të dhënat historike tregojnë se fatkeqësitë më të mëdha natyrore në vendin tonë, përfshirë tërmetet në Vallandovë (1931), Shkup (1963) dhe Dibër (1967), si dhe përmbytjet në Shipkovicë (2015) dhe Shkup (2016), lanë viktima të shumta. Këto ngjarje tregojnë se sa e nevojshme është përmirësimi i sistemit të mbrojtjes dhe shpëtimit.

Ndërsa numërohen të gjitha viktimat njerëzore nga fatkeqësitë natyrore, sistemi i mbrojtjes dhe shpëtimit ende përballet me probleme. Burimet po pakësohen dhe strategjitë mbeten vetëm në letër. Kjo lojë mes jetës dhe burimeve sfidon sistemin. Këtë e treguan edhe shembujt

e korrikut – zjarret, për të cilat vetëm pas disa ditësh trokitje në vendin e shërbimeve tona, u kërkua ndihma ndërkombëtare për shuarjen e tyre, si dhe prishja e sistemit të furnizimit me energji elektrike, që la një pjesë të Shkupit pa energji elektrike për më shumë se 12 orë pas stuhisë së shkurtër, por të fortë.

Sipas Bojana Stanojevska Pecurovska nga Qendra për Ndryshime Klimatike, shumë pak mjete ndahen nga komunat fillimisht për parandalim dhe më pas për reagim në rast të fatkeqësive natyrore. Komunat, të cilat duhet të jenë të parat që duhet të reagojnë, shpeshherë nuk arrijnë ta përballojnë krizën, ndaj thërrasin për ndihmë autoritetin e radhës, Drejtorinë për Mbrojtje dhe Shpëtim (DMSH).

“Minutat e para të aksidentit janë shumë të rëndësishme. Janë faktor vendimtar se si do të zhvillohen më tej ngjarjet”, thotë drejtori i DMSH-së, Bekim Maksuti. Me një buxhet prej vetëm 4.5 milionë eurosh, nga të cilat 65% shkojnë për paga, nuk kanë burime të mjaftueshme për të siguruar pajisje adekuate.

Sipas Dragi Tarçugovski nga Qendra e Menaxhimit të Krizave, sistemi është “i pjekur për rristurim të plotë”. Ndryshimi është i nevojshëm dhe sfidat e ndryshimeve klimatike do të vazhdojnë të rriten. Profesor Milevski thekson se nevojitet “bashkëpunim shumë më i madh

i institucioneve” lidhur me ndryshimet klimatike dhe fatkeqësitë natyrore.

Këto sfida nuk mund të zgjidhen vetëm me reagim, por është e nevojshme të përfshihen masa parandaluese dhe të përshtatura.

Çdo qytetar luan një rol të rëndësishëm në parandalimin. Nga zakonet tona të përditshme deri te konsumi ynë i energjisë, ne të gjithë duhet të përfshihemi në krijimin e një mjedisi më të sigurt. Vitet e ardhshme sjellin sfida, por me një përpjekje kolektive dhe strategjitë e duhura, ne mund të minimizojmë pasojat e fatkeqësive natyrore. **Përmbytja** origjinale e krijuar nga Instituti për Studime të Komunikimit.

Të rinjtë me iniciativa dhe zgjidhje për ajër të pastër

Gjatë muajit shtator, Qendra për Ndryshime Klimatike organizoi forume rinore në Gostivar, Kavadar, Shkup dhe Kumanovë. Qëllimi i këtyre aktiviteteve ishte të dëgjohej zëri i të rinjve për ndotjen e ajrit dhe të integroheshin propozimet e tyre në politikat lokale.

Në forumin në Gostivar, të rinjtë pjesëmarrës i bënë thirrje të fuqishme autoriteteve lokale që të përmirësojnë gjelbërimin në qytet. Ata theksuan se mungesa e bimëve në pjesë të caktuara të qytetit krijon kushte të shkretëtirës, gjë që ndikon negativisht në cilësinë e ajrit. Ata propozuan masa për rritjen e sipërfaqeve të gjelbra, zgjidhje të reja trafiku dhe përmirësimin e infrastrukturës së biçikletave në mënyrë që të inkurajohet përdorimi i biçikletave si transport i qëndrueshëm.

Konkluzione të ngjashme janë arritur edhe në forumin në Kavadar. Kavadar - qyteti i biçikletave, pastrues ajri nëpër shkolla, mënyra ekologjike e ngrohjes në kopshte në vend të naftës, vendosja e vending aparateve, subvencione për blerjen e ngrohësve ekologjikë.

Në Shkup, pjesëmarrësit u fokusuan në problemet e trafikut dhe mungesën e infrastrukturës së biçikletave. Ata propozuan vendosjen e rreth rrotullimeve dhe zgjerimin e shtigjeve për çiklizëm. Këto masa do të lehtësojnë qarkullimin, duke kontribuar kështu në uljen e ndotjes së ajrit.

Të rinjtë nga Kumanova ishin të vendosur se komuna duhet të punojë në mënyrë intensive në marrjen e hapave për uljen e ndotjes së ajrit, në mënyrë që të përmirësohet gjendja në qytet. Zgjerimi i infrastrukturës së biçikletave, shtimi i sipërfaqeve të gjelbra, vendosja e automatëve dhe subvencionet për kyçje në gazifikimin, janë kërkesat e paraqitura prej tyre.

Përfaqësuesit e komunave në të gjitha qytetet konfirmuan rëndësinë e këtyre forumeve dhe shprehën mbështetjen për masat e propozuara. Ata theksojnë se të rinjtë jo vetëm duhet të dëgjojnë, por edhe të përfshihen aktivisht në procesin e krijimit të politikave që ndikojnë në të ardhmen e tyre.

Pjesëmarrësit konkluduan se forumi është një mundësi e shkëlqyer për të bashkuar institucionet dhe të rinjtë, për të shkëmbyer pikëpamje dhe qëndrime, ide dhe nevoja, por edhe për të rritur ndërgjegjësimin nga të dyja palët.

Forumet rinore u mbajtën në kuadër të projektit “Aksioni rinor për ajër të pastër”, të cilin Qendra për Ndryshimet Klimatike e zbaton në bashkëpunim me UNICEF-in.

ANGAZHIMI QYTETAR

Gazetaret përballen me diskriminim për shkak të shtatzënisë

Gazetaret në Maqedoninë e Veriut përballen me diskriminim, veçanërisht kur bëhet fjalë për shtatzëninë. Edhe pse raportojnë problemet e të tjerëve, shumë prej tyre nuk raportojnë rastet e tyre të diskriminimit, si për shembull mos rinovimi i kontratave të punës. Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Shoqata e Gazetarëve theksojnë se nuk mund të veprojnë pa raporte dhe pa u shprehur.

Prokurorja Lençe Ristoska, e cila arriti të fitojë betejat ligjore kundër diskriminimit, thekson rëndësinë e përmirësimit të standardit jetësor të grave. Fitorja e saj shërben si një inkurajim për gazetaret femra që të luftojnë për të drejtat e tyre.

“Nëse përmirësohet cilësia e jetës për gratë, cilësia e jetës për të gjithë do të përmirësohet”, ishte mesazhi i prokurores Ristoska. E thjeshtë, por në thelb fsheh zgjidhjen e të gjitha pengesave dhe problemeve që shoqëria dhe sistemi ia imponon gruas në Maqedoni e cila në mënyrë “djallëzore” lufton shumë për të qenë edhe nënë edhe profesioniste që do të avancojë në karrierën e saj.

Rasti i Elizabeta Damjanoska Spasenovska është një nga shembujt e shumtë të diskriminimit. Pas tre vitesh e gjysmë pune, në muajin e gjashtë të shtatzënisë, punëdhënësi i saj nuk ia rinovoi kontratën, me arsyetimin e shkurtimit të stafit. Komisioni konstatoi diskriminim dhe Spasenovska u rikthye në punë, por ajo u pushua përsëri nga puna pas lindjes.

Disa gazetarë përballen me pyetje të sikletshme rreth planeve familjare gjatë intervistave. Teuta Buçi ndau një eksperiencë të tillë, por nuk e raportoi as në Shoqatën e Gazetarëve dhe as në Sindikatë, duke besuar se asgjë nuk do të ndryshojë.

“Këto janë probleme me të cilat gratë gazetare ballafaqohen çdo ditë dhe deri më tani nuk është bërë asgjë nga organizatat mediatike për përmbushjen e të drejtave të grave gazetare. Mendoj se roli i tyre duhet të jetë vendimtar në përmirësimin e të drejtave të punës së punonjësve në media në përgjithësi”, shpjegon Buçi.

Sindikata konfirmon se nuk ka shumë ankesa dhe Komisioni nuk ka marrë asnjë raport të vetëm zyrtar për diskriminim nga gazetaret femra. Prokurorja Ristoska inkurajon gratë që të raportojnë diskriminimin dhe të luftojnë për të drejtat e tyre, pasi kjo është çelësi për përmirësimin e standardeve në shoqëri.

“Mesazhi im është që çdo grua që përballen me diskriminim duhet të raportojë diskriminimin dhe të luftojë për të drejtat e saj, sepse përveç realizimit të drejtave të veta, si individë të gjithë kemi përgjegjësi për të ngritur standardet në shoqërinë ku jetojmë”, tha Ristoska.

Problem kyç është Ligji për Marrëdhëniet e Punës, i cili u jep përparësi punëdhënësve. Ristoska dhe Spasenovska pajtohen se ndryshimet në ligjin për mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve janë të nevojshme. Duhet një bashkëpunim më i madh ndërmjet Komisionit dhe Inspektoratit Shtetëror të Punës për evidentimin e rasteve të diskriminimit.

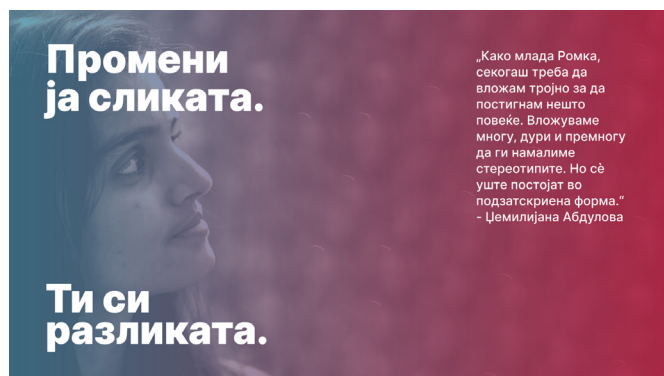
Me këtë situatë, gazetaret femra në Maqedoninë e Veriut mbeten në sfidë, por me shembuj si Ristoska dhe Spasenovska, jepet shpresa për të ardhmen dhe për të drejtat e grave në media.

Frosina Fakova-Serafinovic

Teksti u realizua në kuadër të Programit për gratë gazetare të PINA-s.

Mburrja e grave rome përballë presioneve sociale

Mjekja Xhemile Berat, specialiste e neuropsikiatrisë, në autobiografinë e saj “Ëndrra ime” thekson se puna e palodhur, mësimi dhe vetëbesimi sjellin gjithmonë sukses. Ajo është mjekja e parë rome dhe specialistja e parë e neuropsikiatrisë në Maqedoni. Me punën e saj ajo dëshiron të jetë një nxitje për fëmijët e vegjël, inteligjentë, por të varfër, duke dëshmuar se me studim, përpjekje dhe besim në vetvete, arrihet suksesi.

Berati thekson se për një jetë të suksesshme përveç dëshirës nevojitet edhe mbështetja nga familja dhe institucionet. “Duhet bursa, trajnime dhe përsosje profesionale”, thotë ajo, duke theksuar boshllëqet në arsim dhe se mbështetja arsimore shpesh vjen përmes arsimit joformal.

Ermina Rexhepova, presidente e “Ternipe MK”, punon për avancimin e arsimit dhe përmirësimin e gjendjes socio-ekonomike të romëve dhe të rinjve të gjitha etnive në rajon. Përmes edukimit joformal, Rexhepova fokusohet në ruajtjen e trashëgimisë lokale, multikulturore dhe aktualizimin e kulturës rome. Në Qendrën e saj Kulturore dhe Edukative Rome, 95 anëtarë marrin pjesë aktivisht në prezantimin e kulturës rome përmes formave të ndryshme të artit.

Xhemiliana Abdulova, autore e “A Small Roma Memory Book”, gjithashtu mbështet rëndësinë e edukimit të kulturës rome. “Romanipe – veçantia e frymës rome – është ajo që na bën të veçantë”, thotë ajo, duke shtuar se elementet tradicionale dhe moderne të kulturës duhet të kombinohen. Libri i saj i kujtimeve është plot me referenca për trashëgiminë kulturore (jo)materiale dhe synon të lërë gjurmë në historinë kulturore.

Rexhepova thekson se edhe pse popullata rome ende nuk është e përfshirë sa duhet në procesin arsimor, gjendja është duke u përmirësuar. “Nga viti në vit përfshirja e nxënësve romë ka shënuar një përmirësim të dukshëm dhe përqindja e fëmijëve që mungojnë në mësim ka rënë nga 40 në 20 për qind”, thotë ajo.

Si Berati ashtu edhe Rexhepova pajtohen se stereotipat dhe diskriminimi ende ekzistojnë, por me këmbëngulje dhe motivim ato mund të kapërcehen. “Si një grua e re rome, gjithmonë duhet të investoj trefish për të arritur diçka më shumë”, thotë Abdulova, duke treguar nevojën për të ndryshuar perceptimet negative. “Arsimi është rruga e vetme e përparimit”, shton Berati.

Aktivistet vazhdojnë të punojnë për promovimin e kulturës dhe përmirësimin e arsimit, me besim se kultura është e gjallë dhe e rëndësishme për identitetin rom. “Nëse vdes kultura e një kombi, vdes edhe kombi. Përmes këngës, poezisë dhe performancave, ne vetë gjallojmë”, përfundon Abdulova. Ata janë të vendosur të vazhdojnë të luftojnë për të drejtat e romëve dhe për njohjen e kontributit të tyre në shoqërinë maqedonase.

Teksti është publikuar në Koalicionin Margjinat, i shkarkuar nga trn.mk.

HERA ka vazhduar me edukimin për barazinë gjinore

Konceptet kryesore të gjinisë, barazisë gjinore dhe përfshirjes sociale ishin në agjendën e punëtorisë së grupit udhëheqës për barazi gjinore të organizuar nga HERA – Asociacioni për Edukim Shëndetësor dhe Hulumtim, nga 12 deri më 14 shtator 2024, në Mavrovë.

Igor Jadrovski, kryetar i Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Neda Çallovska, eksperte për çështjet gjinore, përcollën njohuri teorike për bazat e koncepteve gjinore dhe grupeve të cënueshme, ndërsa pjesëmarrësit prezantuan teknikat për integrimin e perspektivës gjinore në proceset politike, me theks në masat dhe politikave bazuara në dëshmi. Përveç kësaj, punëtorja diskutoi rreth situatës aktuale me barazinë gjinore në Maqedoninë e Veriut dhe theksoi rekomandime të rëndësishme për përmirësimin e politikave aktuale dhe zbatimin

e proceseve të vlerësimit të ndikimit rregullator (VNRR), në partneritet me Ministrinë e Administratës Publike.

Para pjesëmarrësve u prezantuan shtyllat bazë të metodologjisë BGJPS – Barazia gjinore dhe përfshirja sociale. Zbatimi i kësaj metodologjie mundëson krijimin e masave dhe politikave të përgjegjshme gjinore, të cilat nxisin përfshirjen sociale në të gjitha nivelet.

Punëtorja organizohet si pjesë e projektit “Së bashku për barazi gjinore: Ndërtimi i mbështetjes për politika gjithëpërfshirëse gjinore” i cili zbatohet me mbështetjen e Ambasadës Britanike në Shkup.

Shkollë verore për të drejtat digjitale dhe sigurinë kibernetike

Njëzet e tetë të rinj nga qytete të ndryshme të vendit mësuan për të drejtat digjitale dhe sigurinë kibernetike në Shkollën verore të organizuar nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut.

Shkolla u mbajt nga 4 deri më 10 gusht 2024 në Ohër dhe pjesëmarrësit morën njohuri për mbrojtjen e të dhënave personale, të drejtën për privatësi, dhunën kibernetike, të drejtat e njeriut dhe të drejtat digjitale. Programi përfshinte gjithashtu tema të tilla si dhuna digjitale me bazë gjinore, shkrim-leximi mediatik dhe burime të kontrollit të fakteve.

Përveç mësimit teorik, pjesëmarrësit u angazhuan në mënyrë aktive në aktivitete krijuese dhe sportive, të cilat kontribuan në krijimin e një atmosfere pozitive për mësim

dhe bashkëpunim. Ligjërueset Bojana Netkova, Liliana Pecova Ilievska dhe Marina Trajkova mesazhet e transferuan ekspertizën e tyre përmes ligjëratave interaktive, duke u mundësuar pjesëmarrësve të eksplorojnë trendet dhe sfidat e reja në sferën digjitale.

Në fund të kësaj jave dinamike, të gjithë pjesëmarrësit morën certifikata. Ky event jo vetëm që i edukoi të rinjtë, por edhe i ndërgjegjësoi për rëndësinë e mbrojtjes së të drejtave në mjedis digjital. Shkolla verore për të drejtat digjitale dhe sigurinë kibernetike është pjesë e projektit “Krijimi i një mjedisi digjital më të sigurt për të rinjtë”, mbështetur nga Smart Balkans dhe financuar nga Mbretëria e Norvegjisë.

Riciklimi i rrobave dhe mendjeve - modë e qëndrueshme për një të ardhme të gjelbër

Bota e industrisë së modës krijon sasi të konsiderueshme mbeturinash dhe ndikon negativisht në mjedis. Prandaj, një numër në rritje iniciativash synojnë integrimin e qëndrueshmërisë në veshjet e përditshme. Iniciativa “Praktika e mirë” (GOOD PRACTICE) ofron shembuj novatorë të riciklimit, ripërdorimit të materialeve dhe prodhimit ekologjik nga shtete të ndryshme që mund të integrohen në sistemin arsimor për të rritur ndërgjegjësimin e studentëve.

Në Maqedoni, koncepti i qëndrueshmërisë në modë po merr gjithnjë e më shumë vëmendje përmes projekteve që promovojnë ripërdorimin dhe riciklimin e materialeve tekstile. Projekte të tilla si “Mos blej të re - ripërdor të vjetrën” (Do not buy new – reuse the old one) dhe “Filter” (FILTER) demonstrojnë se si komuniteti lokal mund të kontribuojë në ekonominë qarkore dhe reduktimin e mbetjeve tekstile.

Iniciativa e parë është aktive në kopshtin “Astibo” në Shtip dhe ka për qëllim të edukojë fëmijët dhe prindërit për rëndësinë e ripërdorimit të materialeve të vjetra, me theks në reduktimin e mbeturinave të tekstilit. Kjo iniciativë jo vetëm që nxit ndërgjegjësimin, por gjithashtu motivon pjesëmarrësit të mendojnë ndryshe për rrobat që tashmë kanë. Në vend të blerjes së pjesëve të reja, theksi vihet në

ripërdorimin, gjë që çon në reduktimin e mbeturinave dhe ruajtjen e burimeve. Projekte të tilla krijojnë një bazë të shkëlqyer për aktivitete edukative, veçanërisht duke përfshirë studentët dhe të rinjtë, të cilët mësojnë për kuptimin e qëndrueshmërisë përmes shembujve praktikë.

Iniciativa e dytë synon promovimin e ekonomisë qarkore dhe shkon një hap më tej, duke angazhuar të gjithë familjen, përfshirë fëmijët dhe prindërit në procesin e riciklimit dhe krijimit të veshjeve të reja nga materialet e vjetra. “FILTER” jo vetëm që krijon ndërgjegjësim për rëndësinë e riciklimit, por gjithashtu inkurajon kreativitetin tek të rinjtë dhe u jep aftësi të reja, si rrobaqepësia dhe dizajni. Nëpërmjet këtyre aktiviteteve, pjesëmarrësit kontribuojnë drejtpërdrejt në reduktimin e mbetjeve dhe mbështesin idenë e konsumit të përgjegjshëm.

Këto iniciativa tregojnë se Maqedonia në mënyrë aktive kontribuon në trendin global të modës së qëndrueshme, duke krijuar platforma për edukim dhe ndërgjegjësim për rëndësinë e jetesës së qëndrueshme.

Shtete të tjera po punojnë gjithashtu për modën e qëndrueshme. Në Austri, projekti “Dogdays of Summer” i kthen rrobat e vjetra në krijime të reja të modës, duke shërbyer si shembull për studentët se si mbeturinat mund të shndërrohen në diçka të dobishme dhe krijuese.

Estonia, nga ana tjetër, përmes projektit “Reet Aus”, përdor mbetjet e tekstilit për të krijuar veshje në modë dhe të qëndrueshme, të cilat mund të frymëzojnë diskutimet në klasë për konsumin e përgjegjshëm.

Broshura mbi praktikat e mira paraqet projekte dhe iniciativa nga të gjitha shtetet, ndër të cilat ishte iniciativa „Do not buy new – reuse the old one“ e prezantuar nga Eko Logik.

Megjithëse industria e modës ka pasur tradicionalisht një ndikim negativ në mjedis, iniciativat e qëndrueshmërisë mund të bëhen një mjet për aktivitetet edukative për të nxitur ndryshimin. Moda e qëndrueshme, siç paraqitet

përmes këtyre projekteve, ofron mundësi për të mësuar praktikisht dhe për të kontribuar në një të ardhme të gjelbër.

Projekti “Riciklimi i rrobave dhe mendjeve” (Upcycling clothes and mind) mbështetet nga programi Erasmus plus, i bashkë financuar nga Bashkimi Evropian, donator i të cilit është Agjencia Kombëtare për Arsimin në Evropë nga Instituti Federal i Formimit Profesional në Gjermani.

Një sfilatë unike për personat me aftësi të kufizuara në Shkup

Më 8 tetor, Muzeu i Artit Bashkëkohor në Shkup priti një shfaqje spektakolare të modës të quajtur “ZEN Inclusive Soiree”, e cila shënoi një hap të rëndësishëm në promovimin e përfshirjes dhe kreativitetit në modë. Ky event i organizuar nga Shoqata “Equality” dhe kompania “Zen Futurus”, solli një dimension të ri në skenën e modës, duke prezantuar koleksionin e parë të veshjeve të përshtatura për personat me aftësi të kufizuara.

Eventi u plotësua nga një program i rafinuar muzikor dhe specialitete kulinarie, duke krijuar një përvojë të plotë kulturore. Të gjithë të pranishmit patën mundësinë të shijojnë një ekspozitë ekskluzive të portreteve të personave me aftësi të kufizuara, të cilat mbartin mesazhe të fuqishme sociale dhe inkurajojnë respektin për diversitetin.

Qëllimi kryesor i projektit është shndërrimi i sfidave të personave me aftësi të kufizuara në mundësi, duke

Në sfilatë morën pjesë 31 modele, secila me historinë dhe aftësitë e veta unike. Ata parakaluan me krenari në pasarelë, duke demonstruar jo vetëm stilin dhe bukurinë, por edhe forcën e komunitetit dhe nevojën për përfshirje aktive shoqërore. Publiku u kënaq nga kombinimi i modës me mesazhet e thella sociale, të cilat bëjnë thirrje për integrim më të madh të personave me aftësi të kufizuara në të gjitha sferat e jetës.

krijuar kushte për përmirësimin e cilësisë së jetës dhe vetëbesimit. Duke përfshirë drejtpërdrejt personat me aftësi të kufizuara në procesin e dizajnit të koleksionit, ZEN ka krijuar një gardërobë jo vetëm elegante, por edhe praktike, e bërë në përmasa individuale.

“Misioni ynë është të thyejmë barrierat dhe të krijojmë një komunitet ku të gjithë mund të marrin pjesë dhe të shprehin”, tha një nga organizatorët. Kjo iniciativë tregon

se si moda mund të jetë një mjet i fuqishëm për ndryshime sociale.

Mbështetur nga projekti i qeverisë zvicerane “Edukimi për Punësim”, i zbatuar nga Helvetas, ngjarja mbledhi së bashku kompani dhe institucione, të cilat ndajnë një vizion të një shoqërie gjithëpërfshirëse. Nxënësit nga SHMSH për Rehabilitim dhe Edukim “Shën Naumi i Ohrit” dhe shkolla e mesme profesionale “Lazar Tanev” u përkujdesën për shërbimin, ndërsa për flokët dhe grimin janë përkujdesur nxënësit e “Dimitar Vlahov” në bashkëpunim me disa

kompani.

“ZEN Inclusive Soiree” jo vetëm vendosi standarde të reja në modë, por konfirmoi gjithashtu rëndësinë e përfshirjes si një vlerë thelbësore në shoqërinë tonë. Ky event ishte një frymëzim për të gjithë ne, duke na kujtuar se diversiteti nuk është një pengesë, por një pasuri për t’u festuar.

Teksti original është publikuar nga [Umno.mk](https://umno.mk)

Të rinjtë në rajonin e Pellagonisë në një debat për korrupsionin

Më 15 shtator 2024, në Kinemanë Manaki në Manastir, të rinjtë nga rajoni mund të dëgjonin dhe diskutonin për korrupsionin gjatë debatit publik të organizuar nga Pro Lokal dhe moderuar nga gazetari Vasko Magleshev.

Panelistët e debatit, Biljana Ivanovska, këshilltare e krye auditorit të Trupit auditues për fondet IPA, German Filkov, aktivist kundër korrupsionit dhe Denica Çadikovska, redaktore për komunikim në IRL, dërguan një mesazh të fortë: “Lufta kundër korrupsionit duhet të jetë pjesë e përditshmërisë, me hapa të vegjël por të guximshëm dhe pa frikë!”.

Panelistët theksuan se korrupsioni ndot ajrin, ujin dhe vjedh potencialin e brezave të ardhshëm. Të rinjtë e kuptuan se korrupsioni nuk është thjesht një koncept abstrakt, por shfaqet në shumë aspekte të jetës së përditshme, duke ndikuar drejtpërdrejt në cilësinë e jetës së tyre dhe të gjithë shoqërisë.

German Filkov theksoi se të rinjtë luajnë një rol kyç në luftën kundër korrupsionit dhe u bëri thirrje atyre që të reagojnë sa më shpejt që të vërejnë parregullsitë, duke theksuar se angazhimi i tyre mund të sjellë ndryshime reale.

Ai theksoi se publiku nuk i mbyll sytë ndaj të rinjve dhe i inkurajoi: “Kur vëreni diçka që ju vret sytë, menjëherë interesohuni dhe reagoni!”

Në fjalën e saj, Biljana Ivanovska (ish-kryetare e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit – KSHPK) theksoi rëndësinë e shembullit personal në luftën kundër korrupsionit: “Secili prej nesh mund t’i shtojë një guralec mozaikut dhe të kontribuojë në parandalimin e tij.”

Denica Çadikovska nga IRL u shpjegoi të rinjve se kërcënimet ndaj atyre që luftojnë kundër korrupsionit nuk janë vetëm personale, por sistematike, me qëllim që të shuajnë zërat e së vërtetës. “IRL është përballur me dënime për shpifje dhe një urdhër mbylljeje,” theksoi ajo, duke treguar ndikimin e pushteteve të korruptuara mbi sistemin e drejtësisë.

Ky debat, i organizuar në kuadër të projektit “Forcimi i njerëzve të Pellagonisë 2”, i zbatuar nga Pro Lokal me mbështetjen e Ambasadës së Holandës, paraqet një hap të rëndësishëm në edukimin dhe aktivizimin e të rinjve në këtë temë kritike e cila ka pasoja afatgjata për të ardhmen e vendit.

“Tingulli i të gjelbrës” (Sound of Green) – eko festivali tradicional i Pakomak

Publiku i Shkupit pati mundësinë të shijonte performancat muzikore të grupit të ri lokal Moira, Igor Xhambazov dhe Guru Hare me grupin, si dhe të ftuarit nga Zvicra, Orfia dhe Aleks Nantaja në dy skena – në parkun pas Qendrës Kulturore Rinore (QKR) dhe përballë bufesë. Ata ishin pjesë e eko festivalit tradicional të organizuar nga Shoqata e Menaxhimit të Mbetjeve të Paketimit Pakomak në bashkëpunim me Ambasadën Zvicerane më 30 gusht të këtij viti.

Para fillimit të programit muzikor u hap ekspozita “Teknologji e pastër – zgjidhje zvicerane për sfidat e sotme”, e cila është pjesë e manifestimeve të Ambasadës për nder të 30 vjetorit të marrëdhënieve diplomatike ndërmjet Zvicrës dhe Maqedonisë së Veriut. Ekspozita e përcolli mesazhin kryesor për vizionin e një të ardhmeje të gjelbër.

Ambasadorja Veronik Hulman, Muhamed Velu nga Qendra për Aktivizëm Rinor Krik, Filip Ivanovski nga Pakomak dhe Marija Dukovska Pavlovska nga Makstill theksuan rëndësinë e inovacionit, rinisë së arsimuar, praktikave të qëndrueshme si përzgjedhja e mbeturinave dhe ekonomia qarkore, në luftën kundër ndryshimeve klimatike.

“Këto evente e theksuan faktin se ndryshimet klimatike ndikojnë më shumë mbi grupet e cënueshme në komunitetet tona - personat me aftësi të kufizuara, romët,

gratë dhe vajzat, të rinjtë... Të frymëzuar nga drejtësia mjedisore, drejtësia sociale duhet të shndërrohet në të gjelbër”, theksoi Muhamed Velu në fjalimin e tij.

Sipas ambasadores Hulman, teknologjia dhe inovacioni janë çelësi për të siguruar një të ardhme të qëndrueshme, por ato duhet të shoqërohen me një ndryshim në të menduarit dhe sjelljen që dëmton mjedisin. Kjo ekspozitë prezantoi startup-et e reja dhe kompanitë e reja në Zvicër që janë të përkushtuara për të promovuar zgjidhje të qëndrueshme dhe iniciativat e suksesshme të kompanive në Maqedoninë e Veriut që kanë kontribuar në avancimin e mbrojtjes së mjedisit ose në rritjen e rezistencës ndaj rreziqeve mjedisore.

“Sfidat në rritje të ndryshimeve klimatike, degradimi

mjedisor dhe praktikat e paqëndrueshme na bëjnë të ditur se ne duhet të veprojmë tani për të siguruar një të ardhme që ia vlen të kremtohet,” shtoi ambasadorja Hulman. Festivali „Sound of Green“ u mundëson të rinjve të mësojnë për mbrojtjen e mjedisit ndërsa argëtohen, duke krijuar një platformë që ata të jenë aktorë aktivë në ndryshim.

“Përmes këtij festivali po dërgojmë mesazhin se përzgjedhja e mbetjeve të ambalazhimit dhe riciklimi duhet të bëhet pjesë e përditshmërisë sonë. Ftojme bashkëqytetarët të na bashkohen, të sjellin shishe apo kanaçe bosh dhe ne do të kujdesemi për riciklimin e tyre”, tha Iko Brdaroski, zëvendësudrejtor ekzekutiv i “Pakomak”.

Bileta për festivalin ishte në frymën e temës: një shishe plastike, një kanaçe bosh ose një aplikacion i instaluar Pakomak për të përdorur vendngjarjet. Për një motivim edhe më të madh, 300 vizitorët e parë me një aplikacion celular të instaluar dhe minimalisht 10 pika jeshile i priste befasi - një dhuratë nga Pakomak.

Lidhja rajonale e të rinjve me natyrën

Gjithsej 27 të rinj nga Gostivari dhe Dragashi patën një mundësi unike për të marrë pjesë në kampin rinor në Mavrovë, të organizuar nga Asociacioni për Iniciativë Demokratike (ADI) nga Gostivari dhe Qendra Rinore AVOKO nga Dragashi, Kosovë.

Nëpërmjet shëtitjeve të organizuara dhe aktiviteteve praktike, përmes një sërë sesionesh edukative, të rinjtë u njohën me rëndësinë e ruajtjes së burimeve natyrore.

Kampi inkurajoi zhvillimin e shpirtit ekipor dhe bashkëpunimin mes pjesëmarrësve të cilët patën mundësinë të zhvillojnë aftësitë e komunikimit dhe të punës në grup. Kjo iniciativë jo vetëm që bashkon të rinjtë nga pjesë të ndryshme të rajonit, por gjithashtu i inkurajon ata të bëhen anëtarë aktivë të komunitetit të tyre, duke promovuar gjithë përfshirjen dhe qëndrueshmërinë.

Pjesëmarrësit zbulojnë bukurinë e natyrës dhe mësojnë si ta respektojnë dhe mbrojnë atë, duke krijuar një brez të ri

që është i vetëdijshëm për rëndësinë e çështjeve mjedisore.

Pjesëmarrësit shprehën mirënjohje për njohuritë dhe përvojën e fituar, të bindur se kjo nismë do të vazhdojë të ndikojë në komunitetet e tyre. Projekti jo vetëm që inkurajon ndërgjegjësimin për mbrojtjen e natyrës, por gjithashtu krijon një bazë për mundësi dhe risi të reja në fushat e zhvillimit të qëndrueshëm dhe mbrojtjes së mjedisit.

Kampi rinor organizohet si pjesë e projektit “Lidhja e të rinjve për një rajon gjithëpërfshirës dhe të qëndrueshëm”, i cili është pjesë e “Programit rajonal për demokracinë lokale në Ballkanin Perëndimor 2 - ReLOaD2”, i cili financohet nga Bashkimi Evropian (BE), ndërsa e zbaton Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP).

Dita ndërkombëtare e gjuhës së shenjave: “Më dëgjo!” – Kremtimi i identitetit dhe kulturës së komunitetit të shurdhër

Në komunitetin e të shurdhërve, gjuha e shenjave nuk është vetëm mjet komunikimi, është simbol identiteti, kulture dhe krenarie!

Më 23 shtator, nën sloganin “Më dëgjo!”, Forumi Arsimor Rinor (MOF) në bashkëpunim me Shoqatën Rinore të të Shurdhërve dhe me vështirësi në dëgjim MLAD ZNAK, e shënuan Ditën ndërkombëtare të gjuhës së shenjave. Kjo ngjarje iu kushtua ndërgjegjësimit për rëndësinë e gjuhës së shenjave.

Gjatë aktivitetit, pesë anëtarë të komunitetit të të shurdhërve ndanë historitë, arritjet dhe sfidat e tyre frymëzuese. Përvojat e tyre theksuan rëndësinë e gjuhës së shenjave dhe vendin e saj në shoqëri.

Së bashku, ata kërkuar mbështetje aktive dhe promovim të gjuhës së shenjave, e cila duhet të integrohet në funksionimin e përditshëm të institucioneve.

Organizatorët falënderuan të gjithë të pranishmit që erdhën për të festuar identitetin dhe kulturën e pasur të këtij komuniteti dhe për eksplorimin e fuqisë dhe bukurisë së gjuhës së shenjave maqedonase.

“Gjuha e shenjave dhe komuniteti i të shurdhërve nuk duhet të kremtohet vetëm një ditë në vit dhe sfidat e tyre nuk duhet të harrohen. Gjuha e shenjave duhet të jetë pjesë e funksionimit të përditshëm të institucioneve dhe të gjenden zgjidhje novatore dhe praktike për akses më të lehtë në shërbimet e shtetit. Është e nevojshme që institucionet jo vetëm ta pranojnë, por edhe të promovojnë në mënyrë aktive gjuhën e shenjave përmes programeve të ndryshme arsimore dhe publike, si dhe të heqin barrierat për përkthyesit profesionistë”- theksojnë nga MOF.

Në Maqedoni, shumë përkthyes të gjuhës së shenjave nuk mund të punojnë si asistentë arsimorë, megjithëse mund të ofrojnë mbështetje të konsiderueshme për fëmijët me

dëmtim të dëgjimit.

MOF mbetet e përkushtuar në mbështetjen e personave të shurdhër dhe me vështirësi në dëgjim dhe promovimin e gjuhës së shenjave si një mjet kyç për përfshirje dhe akses të barabartë në informacion.

Ngjarja u organizua në kuadër të aktivitetit të USAID-it (USAID North Macedonia) për të rinjtë, “Të rinjtë krijojnë mundësi aktive”, duke konfirmuar përkushtimin e organizatës për krijimin e mundësive dhe mbështetjen e të gjithë anëtarëve të shoqërisë.

Festivali i të rinjve (Youth Festival) për herë të tretë në Strumicë

Më 12 gusht 2024, Qendra për Hulumtim dhe Analizë NOVUS organizoi Festivalin i të rinjve për të tretën herë radhazi. Pesë të rinj entuziastë e nisën këtë iniciativë në vitin 2022, e cila shpejt u bë një festë tradicionale e Ditës Ndërkombëtare të të Rinjve. Edicioni i tretë i festivalit, i mbajtur në Parkun e qytetit në Strumicë, ofroi një program katërorësh, tërhoqi mbi 500 pjesëmarrës nga qytete të ndryshme dhe u konfirmua si një nga ngjarjet më të rëndësishme rinore në rajon.

“Këtë vit me krenari mund të themi se kemi pasur mbi 500 pjesëmarrës, përfshirë organizatorë, vullnetarë, grupe muzikore, panelistë, ekspozues të pazarit, moderatorë, si dhe të rinj nga Velesi, Kavadar, Shtipi, Strumica, Shkupi, Gjevgjelia”, tha Dançe Kirova, përfaqësuese nga NOVUS.

Arritjet e të rinjve nga edicionet e mëparshme ishte një nga ekspozitat e ngritura në lokacione të ndryshme në parkun e qytetit. Fotot u kujtuan vizitorëve edicionet e kaluara, dhe në të njëjtën kohë i motivuan dhe frymëzuan të rinjtë që të përfshihen në edicionet e ardhshme.

“Pazari ishte një qendër e vërtetë e krijimtarisë dhe sipërmarrjes së të rinjve. Artizanët dhe artistët e rinj patën mundësinë të ekspozojnë dhe shesin produktet e tyre të punuara me dorë – nga bizhuteritë, aksesorët e modës, deri te veprat e artit”, shtoi Kirova.

Ngjarja qendrore e festivalit ishte paneli me titull: “Çfarë i nevojitet Komunitetit?” me fokus të rinjtë, aktivizmin rinor dhe vullnetarizmin në komunitet.

Liderët dhe aktivistët e rinj me ndikim ndanë historitë e tyre të suksesit në lidhje me kontributin e tyre në ndryshime pozitive në komunitetet e tyre. Folësit diskutuan për

leadershipin, aktivizmin dhe mënyrën se si të rinjtë mund të iniciojnë ndryshimin përmes përfshirjes në projekte lokale. Në panel morën pjesë edhe përfaqësues të iniciativës “Bashkohu komunitetit”, e cila promovon platformën “Komuniteti”. Kjo platformë mbështet aktivizmin rinor dhe filantropinë dhe inkurajon të rinjtë të lidhen dhe të marrin pjesë në iniciativa të ndryshme.

Platforma rinore “Youth Call”, e cila bashkon të rinjtë nga Strumica dhe rajoni, u promovua në festival si hapësirë për shkëmbimin e ideve dhe mundësive për bashkëpunim në iniciativa të ndryshme. Në stendën e tyre, të rinjtë u motivuan të përfshihen në projekte të ardhshme dhe të bëhen pjesëmarrës aktivë në komunitet.

Zona për relaksim (Chill Out Zone) që ishte vendosur u ofroi të pranishmëve një sërë aktiviteteve relaksimi dhe shoqërimi, duke përfshirë seminare të shëndetit mendor dhe lojëra shoqërore.

Një nga aspektet më të spikatura të festivalit ishte Thrift Store, një kënd ku shiteshin rroba të përdorura. Rrobat e mbledhura nga donacionet shiteshin në pazar, ndërsa të ardhurat nga shitja (6000 denarë) u ndanë në fond për iniciativa rinore.

U shitën 121 veshje, ndërsa pjesa tjetër iu dhurua ndërmarrjes sociale “Kopçe” në Shkup, me të cilën festivali

bashkëpunon për të mbështetur modën e qëndrueshme dhe për të rritur ndërgjegjësimin për blerjet e dorës së dytë.

Festivali jo vetëm që inkurajoi krijimtarinë e të rinjve, por gjithashtu krijoi mundësi për të mësuar dhe rrjetëzim. Fëmijët e vegjël u kënaqën me aktivitetet krijuese, vizitorët më të rritur shijuan ekspozitat dhe stendat, dhe performancat e muzikantëve dhe grupeve të reja vendase tërhoqën vëmendjen e të gjitha brezave, duke krijuar një ndjenjë pronësie dhe përfshirjeje tek organizatorët e rinj.

Motivimi kryesor i të rinjve ishte fakti që festivali organizohet nga bashkëmoshatarët e tyre, gjë që u jep atyre një ndjenjë pronësie dhe përfshirjeje në krijimin e eventit.

Youth Festival Strumicë është bërë platformë për shprehje dhe aktivizim artistik, duke i inkurajuar të rinjtë të përfshihen dhe të bëhen pjesëmarrës aktivë në komunitetin e tyre.

JUBILETË

Koalicioni Rural: 10 vite punë e përkushtuar që sjell ndryshime pozitive në komunitet!

Këtë vit, Koalicioni Rural shënon dhjetëvjetorin e krijimit, duke konfirmuar rolin e tij kyç në përmirësimin e kushteve në zonat rurale.

“Në dekadën e kaluar, Koalicioni Rural ka realizuar mbi 500 trajnime me tema të ndryshme, duke përfshirë inovacionin në bujqësi, ndryshimet klimatike dhe barazinë gjinore. Platforma “Agro -Rural Informator” është bërë një burim i rëndësishëm për fermerët, duke u ofruar atyre informacion mbi trendët dhe praktikat më të fundit në zhvillimin rural”, thotë Liliana Jonoski, drejtoreshë ekzekutive e rrjetit.

Koalicioni është theksuar veçanërisht në fuqizimin ekonomik të grave rurale. Krijimi i masës së parë të mbështetjes financiare për fermeret, në bashkëpunim me Ministrinë e Bujqësisë, është vetëm një nga shembujt e shumtë të angazhimit të tyre për barazinë gjinore.

Në vitin 2022, Koalicioni Rural themeloi Grupin Lokal të Veprimit “Treska”, në komunat Kërçovë, Plassnicë dhe Makedonski Brod. Me këtë iniciativë dhe krijimin e tre planeve lokale të veprimit mjedisor, Koalicioni ka demonstruar përkushtimin e tij për zhvillimin e qëndrueshëm dhe përballje me ndryshimet klimatike, duke vendosur standarde të reja në menaxhimin e burimeve. “Po punohet edhe për rritjen e transparencës dhe llogaridhënies së administratës publike, për forcimin e kapaciteteve të të rinjve.

Puna jonë është e rëndësishme jo vetëm për zhvillimin e zonave rurale, por edhe për krijimin e qytetarëve aktivë dhe të përfshirë”, theksoi Jonoski. Koalicioni po merr pjesë aktive edhe në digjitalizimin e shërbimeve dhe rritjen e përdorimit të shërbimeve elektronike në nivel lokal.

“Kemi arritur të përcaktojmë prioritetet tona strategjike përmes realizimit të Strategjisë së tretë radhazi për Zhvillimin Organizativ 2021-2025, falë mbështetjes institucionale të programit Civika mobilitas”, thotë drejtoresha Jonoski. Koalicioni Rural ishte pjesë e krijimit të strategjisë së parë të skemës së shkollës, e cila do t’u mundësojë shkollave lokale të blejnë prodhime nga fermerët, duke kontribuar drejtpërdrejt në zhvillimin ekonomik lokal.

Të gjitha këto aktivitete e përmirësuan cilësinë e jetës në zonat rurale dhe krijuan shembuj të organizimit të suksesshëm qytetar dhe aktivizmit qytetar. Koalicioni Rural vazhdon të jetë shembull i ndryshimeve pozitive në komunitet dhe të mbështetjes transformimin e zhvillimit rural në Maqedoninë e Veriut.

LAJM
CIVIKA
MOBILITAS

Të rinjtë dhe angazhimi i tyre ishin tema kryesore e bisedës gjatë vizitave të kolegëve të NIRAS

Pjesë e ekipit Civika mobilitas i shoqëroi kolegët e tij nga organizata partnere NIRAS nga Danimarka gjatë vizitës në organizatat e shoqërisë civile që zbatojnë projektin “Politikat rinore të përshtatura për të rinjtë” që u zhvillua nga 10 deri më 12 korrik të këtij viti. Ata patën rastin të bisedojnë me përfaqësues të organizatës udhëheqëse Pro Lokal dhe Qendrës për të rinj të Pellagonisë “Etnos”, Këshillit Rinor të Prilepit dhe Empowering – Krushevë. Të rinjtë, angazhimi i tyre, nevojat dhe mundësitë e tyre ishin në fokus të bisedave me të katër organizatat.

Kolegët nga Qendra e të rinjve të Pellagonisë “Etnos” trajtuan çështjet e mbrojtjes nga zjarri dhe shërbimet shëndetësore në rajon. Ata theksuan se popullata lokale ka vështirësi në marrjen e kujdesit shëndetësor, se ka mungesë të autoambulancave dhe mjeteve zjarrfikëse. “Debreshti dhe zonat përreth kanë nevojë për masa dhe strategji efikase për parandalimin e zjarreve, sidomos në muajt e verës kur rreziku i zjarreve është më i lartë”, theksuan ata.

Me projektin e mbështetur nga Qeveria e Zvicrës, përmes Civika mobilitas, mbështeten aktivitete për të rritur ndërgjegjësimin e të rinjve për rëndësinë e parandalimit nga zjarri dhe për të promovuar shërbimet shëndetësore në komunitet. Exheis Mustafa, kryetari i “Etnos” theksoi nevojën për angazhim më të madh të të rinjve jo vetëm për këto, por edhe për të gjitha çështjet tjera.

Gjatë takimit me përfaqësuesit e Pro Lokal të pranishmit trajtuan problemet me transportin publik në rajon. Të rinjtë nga komunat më të largëta nuk kanë se si të shkojnë në Manastir apo të kthehen në shtëpi pas orës 19:00 sepse aty ndalojnë qarkullimin e autobusëve të qytetit. Ata theksuan rëndësinë e pjesëmarrjes aktive të të rinjve në debatet publike dhe iniciativat për ndryshime në legjislacion në lidhje me të drejtat dhe nevojat e tyre. “Fuqia e të rinjve është vendimtare edhe për bizneset lokale dhe zhvillimin

ekonomik në komunat dhe vendbanimet më të vogla, sepse pa pjesëmarrjen aktive të të rinjve, mbijetesa dhe zhvillimi i bizneseve lokale mund të kufizohet dukshëm”, thanë pjesëmarrësit në diskutim.

Për Këshillin Rinor të Prilepit prioriteti kryesor janë politikat rinore. Përfaqësuesit e kësaj organizate po punojnë për përfshirjen e më shumë të rinjve në aktivitete për mbështetjen e komunave në mënyrë që të kontribuojnë në zhvillimin e politikave lokale.

Mbrojtja e mjedisit është fokusi i Fuqizimi i Krushevës. Ata informuan se gjatë muajit korrik do të organizojnë dy fokus grupe ku do të bisedojnë me të interesuarit dhe do t’i përfshijnë në biseda për të ardhmen e Krushevës. Qëllimi i tyre është përmirësimi i përzgjedhjes së mbetjeve dhe gjetja e mënyrave për të parandaluar krijimin e deponive që shpesh shkaktojnë zjarre në muajt e verës. Ata i kërkuan pushtetit vendor dhe kryetarit të bashkisë që t’i takojë dhe t’u jepet një hapësirë e re për një qendër rinore. Me një qasje ambicioze dhe angazhim për mbrojtjen e natyrës, anëtarët jo vetëm që promovojnë vlerat mjedisore, por gjithashtu demonstrojnë rëndësinë e aktivitetit dhe ndikimit qytetar. “Misioni ynë nuk është vetëm të ruajmë natyrën, por edhe të krijojmë një komunitet që kujdeset për të.” tha Zorica Kuzmanoska, kryetare e shoqatës dhe mësimdhënëse në shkollën e mesme në Krushevë.

Përfaqësuesit e NIRAS mundën të fitonin përshtypje dhe të informoheshin më mirë për rrjedhën e projektit, për angazhimet e grantmarrësve dhe për sfidat me të cilat përballen.

Njihuni me grantmarrësit e rinj të Civika mobilitas

Përfituesit e granteve për angazhim qytetar përmes projekteve që do të realizojnë do të fokusohen në rritjen e aktivizmit dhe angazhimit të qytetarëve në mjediset ku jetojnë.

Ju prezantojmë organizatat fituese dhe profile të shkurtra të veprimeve që do të zbatohen

1. Projekti “Forcimi i të rinjve: inkurajimi i angazhimit qytetar dhe sipërmarrjes në rajonin e Pollogut” do të zbatohet nga Asociacioni për Iniciativa Demokratike Gostivar, në partneritet me Qendrën për Arsim dhe Zhvillim Tearcë, Institutin për Leadership dhe Politika Publike, Tetovë dhe Shoqatën Instituti për Ndryshime Sociale-InSoK Tetovë.

2. Projekti “Përmes aktivizmit dhe iniciativave të grave drejt bashkive gjithëpërfshirëse dhe të përgjegjshme gjinore” do ta zbatojnë “Glasen tekstilec” Shtip, Organizata edukative dhe humanitare EHO Shtip dhe Iniciativa e intelektualëve të papunë Vinicë.

3. Projektin “Të mësojmë për ndryshimet klimatike!!!” do ta zbatojnë Njësia e Skautëve të Poreçit Kërste Jon Strugë, Qendra për Zhvillim të Qëndrueshëm të Komunitetit të Dibrës dhe Qendra e Gjellbër Rajonale Ohër.

4. Projekti “Mbikëqyrja qytetare: Kalimi i hendekut mes premtimeve dhe arritjeve politike në katër fusha zhvillimore” do të zbatohet nga Shoqata Finance Think – Instituti për Kërkime Ekonomike dhe Politika, Shkup në partneritet me Qendrën Maqedonase për Edukim Qytetar, Forumin Edukativ Rinor, Qendrën për Zhvillim dhe Promovim të Demokracisë, Standardeve të Medias dhe Gazetarisë dhe Lirisë së Shprehjes në Republikën e Maqedonisë 360 gradë dhe Shoqata e Mjekëve të Maqedonisë.

5. Projekti “Barazia Tani - Forcimi i komuniteteve të marginalizuara përpërfshirjes sociale dhe mosdiskriminim” do të zbatohet nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut Shkup, HOPS-Options për jetë të shëndetshme Shkup dhe Koalicioni për të drejtat seksuale dhe

shëndetësore të bashkësive të marginalizuara Margjinat Shkup.

6. Projekti “Gratë aktive” do të zbatohet nga Shoqata Humanitare “Nëna” Kumanovë, Qendra Rajonale për Bashkëpunim “Spektar” Kriva Pallankë, Fondacioni për Zhvillimin e Ndërmarrjeve të Vogla dhe të Mesme Kumanovë dhe Qendra Rajonale për Zhvillim të Qëndrueshëm Kratovë.

7. Projekti “Zëri i saj – Fuqia e saj: Fuqizimi i grave dhe vajzave të marginalizuara në Pellagoni” do të zbatohet nga Qendra për Iniciativë Qytetare Prilep, në partneritet me Shoqatën për edukim juridik dhe transparencë Stanica P.E.T. Prilep dhe Shoqata multietnike për të gjitha moshat f. Cërnilishtë, Dollnen.

8. Projekti “Përballja me sfidat dhe stigmatizimi” do të zbatohet nga Qendra për ndihmë të personave me aftësi të kufizuara mendore “Poraka” Negotinë, në partneritet me Eko-jeta Kavadar dhe Shoqatën e personave me paralizë cerebrale dhe me aftësi të kufizuara tjera Veles.

9. Projekti “Rrjeti rinor për edukim financiar të Juglindjes” do të zbatohet nga Qendra për Zhvillim dhe Promovim Promo Idea Strumica, në partneritet me Qendrën për Hulumtime dhe Analiza Novus Strumicë dhe Shoqatën për Përmirësimin e Cilësisë së Jetës së Qytetarëve Krana plus Radovich.

10. Projekti “Aktivizmi civil për realizimin e ekonomisë rrethore në menaxhimin e mbetjeve organike” do të zbatohet nga Qendra e Burimeve Mjedisore të Shoqatës (REC) - Maqedonia e Veriut, Shkup në partneritet me Eko Logik Shkup dhe Florozon-Qendra për Demokraci Mjedisore Shkup.

Më shumë për përfituesit e granteve dhe projektet e tyre mund të lexoni në [ePlatformën e Civika Mobilitas](#).

ЗАПОЗНАЈТЕ
ГИ НОВИТЕ
ГРАНТИСТИ
НА ЦИВИКА
МОБИЛИТАС

Civika mobilitas inkurajon komunikim dhe dukshmëri më të mirë të organizatave qytetare

Më 27 gusht 2024, në ambientet e Qendrës së Burimeve Qytetare në Shkup, u mbajt punëtori kushtuar komunikimit të Civika mobilitas dhe organizatave qytetare.

Gjithsej 34 përfaqësues nga 33 organizata të shoqërisë civile, përfitues aktual të granteve për angazhim qytetar, diskutuan rreth sfidave të komunikimit dhe si të zbatohen më lehtë rregullat për raportim të suksesshëm të arriturave.

Të gjithë u pajtuan se është e rëndësishme të vihet më shumë theksi në ndarjen e të arriturave të angazhimeve në vend që të informohet vetëm për realizimin e aktiviteteve. Ndonëse informimi për aktivitetet mbetet i rëndësishëm, është thelbësore të transmetohen rezultatet dhe efektet e angazhimeve të tyre, të cilat mund të ndihmojnë në përmirësimin e ndërgjegjësimit publik dhe perceptimit të aktiviteteve të organizatave të shoqërisë civile.

Gjatë punëtorisë, disa nga pjesëmarrësit ndanë përvojat e tyre mbi komunikimin me median dhe përdorimin efektiv të platformave mediatike për të rritur dukshmërinë dhe ndikimin e aktiviteteve të tyre. U diskutuan edhe çështje të dukshmërisë, përdorimit të logove, procesit të raportimit të ngjarjeve etj.

Ekipi i Civika mobilitas prezantoi burimet në dispozicion për përfituesit e granteve, duke theksuar përdorimin e

hashtags dhe përmendjeve (mentions) në profilet e Civika mobilitas dhe SDC për të rritur shtrirjen e informacionit. Gjithashtu, u prezantua edhe e-platforma apo ueb faqja e re e Civika mobilitas, e cila ofron shumë opsione për të mbështetur përpjekjet e komunikimit të përfituesve të grantit. Megjithatë, nëse këto opsione do të përdoren apo jo, varet tërësisht nga përfituesit dhe përdorimi aktiv i tyre.

Pjesëmarrësit u inkurajuan të kuptonin shprehitë e komunikimit të grupeve të tyre të synuara dhe të përshtatnin strategjitë e tyre për të arritur rezultate më të mira. Edhe pse postimi në mediat sociale është i shpejtë dhe i lehtë, postimi i rregullt në faqen tuaj të internetit është gjithashtu i rëndësishëm. Për më tepër, shembujt e fotografive u shqyrtuan dhe krahasuan, duke shpjeguar rëndësinë e përzgjedhjes së fotove me cilësi të mirë për një histori të mirë ose imazh pozitiv në media.

Në fund të punëtorisë, pjesëmarrësit shprehën pajtueshmërinë e tyre për të forcuar komunikimin dhe bashkëpunimin mes tyre, ndërsa ekipi i Civika mobilitas do të vazhdojë të ofrojë mbështetje për përmirësimin e strategjive të komunikimit të organizatave të shoqërisë civile.

Filloi zbatimi i “Ishujve të integritetit”

Për përfaqësuesit e 12 organizatave qytetare, grantmarrëse të Civika mobilitas, filluan punëtoritë e quajtura “Ishujt e integritetit”, të cilat duhet të forcojnë ndjenjën personale të integritetit dhe të rezultojnë në ndryshime sistematike dhe organizative që do të rrisin rezistencën ndaj korrupsionit.

Dy të parat e ciklit prej katër punëtorive u mbajtën në shtator. Në shtator, gjatë punëtorisë së parë, pjesëmarrësit mësuuan më shumë rreth koncepteve të integritetit dhe korrupsionit. Ata bënë një vlerësim të vlerave të integritetit personal, dhe më pas të kulturës së integritetit organizativ. Kjo ishte gjithashtu pjesë e përgjegjësisë të tyre të punës ndërmjet sesioneve, për të ndarë pyetësorin me kolegët dhe aktorët e tjerë që e njohin punën e organizatës, për të përmbledhur të dhënat dhe për të përgatitur një raport për të. Për sa i përket korrupsionit, u shpërndanë informacione statistikore për situatën në vend dhe u diskutua për veprimet e mundshme për përballimin e tij. Trajnuesit i njohën ata me metodologjinë e “Ishujve të integritetit” dhe formulën e korrupsionit të profesor Robert Klitgaard.

Punëtorja e dytë iu kushtua diagnozës së përgjithshme dhe të thelluar të integritetit dhe cenueshmërisë së organizatave ndaj korrupsionit. Në katër pyetësorë, pjesëmarrësit vlerësuan nivelet e monopolit, diskrecionit dhe transparencës dhe llogaridhënies në gjithsej katër fusha: menaxhimi financiar dhe i aseteve, menaxhimi

i burimeve njerëzore, zbatimi i projektit dhe ofrimi i shërbimeve, si dhe qeverisja dhe partneritetet. Falë kësaj diagnoze, ata identifikuan rreziqet e mundshme të korrupsionit dhe më pas, në diagnozën e thelluar, analizuan aktivitetet që janë vulnerabël ndaj korrupsionit.

Në ditët në vijim, deri në punëtorinë e tretë, pjesëmarrësit do të ndajnë pyetësorët me kolegët e tyre dhe aktorët e tjerë të lidhur me organizatën për të marrë një perceptim më të gjerë të këtyre çështjeve.

Punëtoritë ishin plot me diskutime dhe pjesëmarrësit i panë ato të dobishme dhe frymëzuese. Në këtë fazë të zbatimit të “Ishujve të integritetit” janë përfshira organizatat Hera, Pro Lokal, Qendra për Burime Mjedisore, Qendra për Ndryshimet Klimatike, Qendra për Iniciativa Qytetare, Forumi Edukativ Rinor, Forumi për Politika të Arsyeshme, “Glasen Tekstilec”, Promo Idea Strumicë, CMA-Krik, Koalicioni Rural dhe InSoc Tetovë.

Civika mobilitas po shqyrton mundësinë e një cikli tjetër trajnimi në të cilin do të përfshihen organizatat e interesuara që nuk janë pjesë e këtij cikli.

Bashkëpunim i fortë për një shoqëri të fuqishme civile

Civika mobilitas organizoi takimin e parë të disa prej përfituesve të saj me ambasadorin e Zvicrës.

Përveç prezantimit të projekteve të mbështetura, qëllimi i takimit ishte inkurajimi i dialogut për sfidat, forcimi i bashkëpunimit dhe shqyrtimi i sinergjive me projektet e tjera të mbështetura nga Zvicra, të cilat do të rrisin ndikimin dhe mbështetjen.

“Ne kemi mbështetur dhe punuar në mënyrë aktive për të përmirësuar shoqërinë civile për gati 20 vjet,” tha ambasadorja E.S. Veronik Hulman dhe shtoi se organizatat e shoqërisë civile duhet të afirmohen si aktorë të qeverisjes së mirë duke avokuar për transparencë, llogaridhënie dhe pjesëmarrje qytetare.

Përfaqësuesit e organizatave të shoqërisë civile folën për projektet e tyre aktuale, ndanë të arriturat e tyre dhe theksuan nevojën nga rritja e bashkëpunimit me institucionet shtetërore. Ata iu referuan edhe aktiviteteve që kryhen në nivel lokal, llogaridhënies së partive politike, mundësive për digjitalizim, zbatimin të ligjeve tashmë të miratuara, veçanërisht shfrytëzimit të informacionit për pronarët real etj.

Në takim morën pjesë përfaqësues të katër konsorciumeve që punojnë për qeverisjen e mirë dhe luftën kundër korrupsionit dhe arsimin, përkatësisht përfaqësues

të organizatave: Forumi për Politika të Arsyeshme, Instituti Ballkanik për Bashkëpunim Rajonal, Qendra për Komunikim Civil, Shoqata e Këshilltarët Tatimorë të Republikës së Maqedonisë, Fondacioni Metamorfozis, Qendra për Inovacione Sociale Blink 42-21, Finance Think dhe Qendra Maqedonase për Edukim Qytetar.

Takimi u mbajt më 24 shtator 2024 në ambientet e MCMS. Në periudhën e ardhshme, ambasadorja Hulman do të takohet edhe me grantmarrës të tjerë në takime tematike të jashtme.

QYTETARËT PËR NDRYSHIME

Kryeredaktor: Gonca Jakovleska

Redaktor: Karolina Gjurovska

Adresa e Botuesit: Rr. Nikolla Parapunov nr. 41a, f.p 55, 10160 Shkup

Tel: ++ 389 (0) 2 3065 381

e-mail: helpdesk@civicamobilitas.mk

„Qytetarët për ndryshim“ e boton programi Civica Mobilitas i mbështetur financiarisht nga Agjencioni Zviceran për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC), implementuar nga NIRAS nga Danimarka, Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCMS) dhe FCG nga Suedia.

Artikujt e botuar në këtë revistë shprehin pikëpamjet e autorëve dhe/ose organizatave që kontribuojnë në revistë, por jo ato të Ambasadës Zvicerane/Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim ose ato të organizatave implementuese: NIRAS, MCMS ose FCG.

www.civicamobilitas.mk